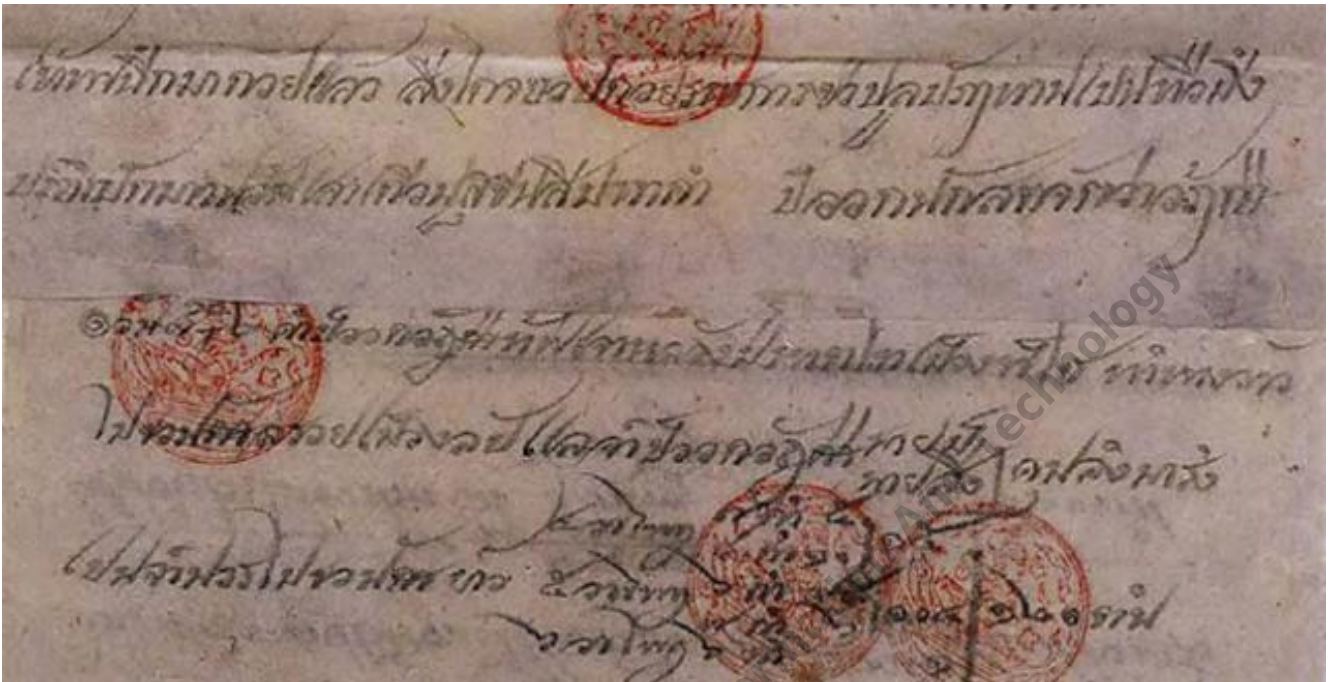

เรื่อง ประวัติศาสตร์กำแพงเพชร จากใบบอกเมืองกำแพงเพชร

รายละเอียด

ในสมัยโบราณ การติดต่อระหว่างเมืองประเทศราช เมืองพระยามหานคร และเมืองต่าง ๆ ในพระบรมโพธิสมภาร มีการติดต่อและรายงานโดยใช้ใบบอก มีประโยชน์ในการรายงาน เรื่องราชการ ใบบอกเป็นเอกสารทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญอย่างหนึ่ง อาจมีข้อเท็จจริงอยู่ในใบบอกประสมกันอยู่ แต่อาจเป็นต้นเค้าของหลักฐานในการสืบค้นให้ลึกลงไปในอดีตที่ยังไม่มีใครสนใจนัก ประวัติศาสตร์ส่วนใหญ่เป็นประวัติศาสตร์ของเมืองหลวงของราชธานี ส่วนประวัติศาสตร์ของหัวเมืองมีใครมีผู้ใดใส่ใจ ใบบอกจึงเป็นหลักฐานที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งที่ฉายภาพในอดีตของแต่ละเมืองอย่างชัดเจนในสมัยนั้น ๆ

ใบบอกเมืองกำแพงเพชร มีจำนวนมาก ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 1 จนถึงรัชกาลที่ 8 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ก่อนหน้านั้นเราไม่พบ อาจมีแต่ถูกทำลายไปสิ้นในสมัยเสียกรุงศรีอยุธยา ครั้งที่ 2 ใบบอกของเมืองกำแพงเพชรมีมากในสมัยปฏิรูปการเมืองของรัชกาลที่ 5 เพื่อให้หัวเมืองได้รายงานความเคลื่อนไหวทุกเรื่อง แม้แต่เรื่องเล็กน้อยเพื่อสะดวกในการควบคุมดูแล มิให้กระด้างกระเดื่องหรือแข็งเมือง และสามารถควบคุมจัดการมิให้หัวเมืองได้มีโอกาสจัดการอะไรด้วยตนเองได้ นับว่าเป็นการลดความสำคัญของเจ้าผู้ครองนครลงกำแพงเพชรก็เช่นกัน

ใบบอกเมืองกำแพงเพชร จะขึ้นต้นด้วย ที่ตั้งคือเมืองกำแพงเพชร ใช้จุลศักราช เป็นสำคัญในการวันเดือนปี และจะขึ้นต้นด้วยคำว่า.....

ข้าพเจ้า พระยารามณรงค์สงครามรามภักดีอภัยพิริยภักดิ์ ผู้สำเร็จราชการเมือง พระอินทแสนแสง ปลัดเมือง พระมนตรีราชยกบัตร... ซึ่งทั้งสามท่านเป็นกรรมการเมืองกำแพงเพชร แสดงถึงมิให้รายงานคนเดียวเพื่อ

ให้ข้อความที่เป็นจริง ตอนจบลงนาม พร้อมประทับตราทุกท่าน บางฉบับจะมีเฉพาะชื่อของพระยารามรณรงคสงครามรามภักดีอภัยพิริยภักเเพียงท่านเดียว และต่อด้วยกรมการเมืองเลย เจ้าเมืองกำแพงเพชร มีชื่อราชทินนามว่า พระยารามรณรงคสงครามรามภักดีอภัยพิริยภักเ มาตั้งแต่สมัยอยุธยา ก็เรียกกันสั้น ๆ ว่า พระยาราม น่าจะสืบเชื้อสายในคนตระกูลเดียวกันมาหลายยุคสมัย...มีหลักฐานจากหลายแห่งในพงศาวดารเกือบทุกฉบับ ซึ่งเราจะมีได้กล่าวถึงในที่นี้ แต่จะกล่าวถึงเฉพาะพระยารามรณรงคสงครามรามภักดีอภัยพิริยภักเในไบบอกเมืองกำแพงเพชรที่ค้นคว้ามา เริ่มตั้งแต่พระยารามรณรงคสงครามรามภักดีอภัยพิริยภักเ (เกริก) ในสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี คือราวพุทธศักราช 2310-2325 เรียกกันโดยสามัญว่าเจ้าคุณเกริก ไม่ทราบชื่อภริยา เจ้าคุณเกริกมีบุตรหนึ่งคน ชื่อเจ้าคุณนุช ๆ มีภริยาชื่อเกา ภายหลังบวชเป็นชี และได้สร้างวัดมีนามว่าวัดชินางกา (อยู่บริเวณเดียวกับที่ทำการไปรษณีย์กำแพงเพชร) ในสมัยรัชกาลพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ได้โปรดให้นายนุชร่วมทัพไปตีทัพแขกที่เมืองปัตตานีกับนายบุญศรี บุตรชาย ได้ชัยชนะกลับมา ได้รับพระราชทานความดีความชอบให้ดำรงตำแหน่งพระยารามรณรงคสงครามรามภักดีอภัยพิริยภักเแทนบิดา เมื่อบิดาถึงแก่อนิจกรรมแล้ว พระราชทานครอบครัวแขกมาหนึ่งร้อยครอบครัว มาอยู่ที่บริเวณเกาะแขก ซึ่งอยู่ตอนใต้โรงพยาบาลกำแพงเพชร (ปัจจุบันไม่มีแขกปัตตานีในบริเวณบ้านแขกแล้ว) และพระราชทานดาบฝักทองให้เป็นบำเหน็จมือ ซึ่งต่อมาดาบฝักทองได้เป็นพระแสงราชศัตราประจำเมืองกำแพงเพชร ส่วนคุณบุญศรีบุตรชาย ได้พระราชทานให้ไปกินเมืองศรีสัชนาลัย นามว่าพระยาฤทธิเดช และได้พระราชทานหม่อมจิม ให้เป็นภริยา นับว่ามีความดีความชอบมาก สังเกตจากการพระราชทานสิ่งของและบุคคลให้ ในส่วนพระยาฤทธิเดชกับหม่อมจิม มีธิดาชื่อคุณหญิงพลับ ๆ ได้สมรสกับพระยาภักดี เมืองสุโขทัย มีบุตรธิดา 4 คน คือ พระยานิม พระยาพุ่มพิจิตร เจ้าคุณอ่อน และพระยารณชัย... และเนื่องจากไปกันเมืองอื่นจึงไม่ได้สืบคั่นต่อ...

ส่วนพระยารามรณรงคสงครามรามภักดีอภัยพิริยภักเ (พระยากำแพงนุช) กับท่านผู้หญิงเกา หรือท่านผู้หญิงชิ มีธิดาท่านหนึ่งนามว่า ท่านผู้หญิงแพง ท่านผู้หญิงแพงได้สมรสกับเจ้าคุณนาคและด้บพระราชทานตำแหน่งเป็นพระยากำแพง พระยากำแพงนุชและท่านผู้หญิงแพง มีบุตรธิดา 7 ท่าน ล้วนได้รับพระราชทานตำแหน่งที่สำคัญทั้งสิ้น แสดงถึงบารมีของพระยากำแพงนุช ยังมีถึงลูกหลายอย่างทั่วถึงจึงได้รับพระราชทานตำแหน่งสำคัญเรียงตามอายุคือ

1. พระยากำแพง (บัว) ได้เป็นเจ้าเมืองกำแพงเพชร ต่อจากพระยากำแพงนาค นามพระราชทานว่า พระยารามรณรงคสงครามรามภักดีอภัยพิริยภักเ (บัว)
2. พระยากำแพง (เถื่อน) ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นถวิล ได้เป็นเจ้าเมืองกำแพงเพชร ต่อมาจากพระยากำแพง (บัว) ได้รับพระราชทานให้เป็นเจ้าเมืองกำแพงเพชรนามพระยารามรณรงคสงครามรามภักดีอภัยพิริยภักเ (เถื่อน)
3. พระยากำแพง (น้อย) ได้เป็นเจ้าเมืองกำแพงเพชร ต่อจากพระยากำแพง (เถื่อน) ได้รับพระราชทาน

นามว่า พระยารามรณรงคสงครามรามภักดีอภัยพิริยภักหะ (น้อย)

4. พระยากำแพง (เกิด) ได้เป็นเจ้าเมืองกำแพงเพชรต่อจากพระยากำแพง (น้อย) ได้รับพระราชทานนามว่า พระยารามรณรงคสงครามรามภักดีอภัยพิริยภักหะ (เกิด)

5. หม่อมสุตใจ ได้ถวายตัวเป็นพระสนมในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2

6. พระยาพลไกร (อ่อง)

7. คุณฉิม (สืบไม่ได้น่าจะเป็นสตรี)

8. พระยากำแพง (เกิด) กับท่านผู้หญิงทรัพย์ มีบุตรธิดา 9 คน คือ

9. คุณย่าหุ่น แต่งงานกับหลวงพินิจ

10. คุณย่านก แต่งงานกับคุณปู่เสื่อ

11. คุณย่าชา ถึงแก่กรรมตั้งแต่เยาว์วัย

12. หลวงวิเศษสงคราม (ดคี)

13. คุณย่าผึ้ง แต่งงานกับพระพล (เรียม นุชนิยม)

14. หลวงพิพิธอภัยผู้ช่วย (ต่าย)

15. พระยากำแพง (อัน)

16. คุณหญิงภู (ภริยาพระยารามรณรงคสงคราม หุ่น อินทรสุด) คือพระยากำแพงคนสุดท้าย ในสกุลนี้

17. คณูยาหญิงทองหยิบ ถวายตัวเป็นนางห้าม รัชกาลที่ 4

หลวงพิพิธอภัยผู้ช่วย (ต่าย) มีภรรยาชื่อคุณหญิงกระจับ ๑ เป็นภรรยาในนามของพระยากำแพง (อัน) ซึ่งมีศักดิ์เป็นพี่สะใภ้ สันนิษฐานว่า เมื่อหลวงพิพิธอภัยผู้ช่วย (ต่าย) ถึงแก่กรรม หลวงพิพิธอภัย (หวล) ผู้เป็นบุตร ได้มาเป็นบุตรบุญธรรมของพระยากำแพง (อัน) จากพระราชนิพนธ์จดหมายเหตุประพาสต้นกำแพงเพชรในรัชกาลที่ 5 บันทึกว่า หลวงพิพิธอภัย (หวล) เป็นบุตรพระยากำแพง (อัน) ผู้ถวายดาบฝักทองแด่รัชกาลที่ 5

หลวงพิพิธอภัย (หวล) มีภรรยา 2 คน คือนางจัน มีบุตรธิดา 2 คน คือ

1. นางหวีด รามสูต ภรรยารองอำมาตย์ตรี ขุนทรงราชผล (พลี ศุภดิษฐ์) ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นสาวงามกำแพงเพชร ในพระราชนิพนธ์จดหมายเหตุประพาสต้นของพระพุทธเจ้าหลวง ได้เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าหลวง พระองค์บันทึกไว้ว่า ...ผู้หญิงเมืองนี้นับว่ารูปพรรณสัณฐานดีกว่าเมืองอื่นในข้างเหนือ คนงามทั้ง 4 ที่จะให้ถ่ายรูปนั้น เขาให้ถือกระเช้าหมากคอยแจก คือหวีด บุตรหลวงพิพิธอภัย อายุ 16 ปี คนนี้รู้จักไปสัต์ถ่ายรูป จึงได้ถ่ายรูปเฉพาะคนเดียว... แม่หวีดผู้นี้คือมารดาของคุณครูวัฒนา ศุภดิษฐ์ ขุนทรงราชผล (พลี ศุภดิษฐ์) ได้บันทึกไว้ว่า ได้แต่งงานกับแม่หวีด เมื่อเดือนแปด มีมะแม พุทธศักราช 2450 หลังจากพระพุทธเจ้าหลวงเสด็จกลับ 1 ปี แม่หวีดถึงแก่กรรม เมื่อวันเสาร์ แรม 2 ค่ำ เดือนยี่ ปีมะเมีย ตรงกับวันที่ 18 มกราคม พุทธศักราช 2461 เวลา 7 นาฬิกา อายุได้ 29 ปี (แม่หวีดเกิดเมื่อวันศุกร์ เดือนสาม มีขาล พุทธศักราช 2433)

2. นายหอม รามสูต (มีรายละเอียดมากยังไม่นำเสนอ)

ส่วนภรรยาอีกคนหนึ่งคือ นางพัน มีบุตรธิดา 8 คน จะไม่นำเสนอในครั้งนี้นับว่าสิ้นสุดประวัติศาสตร์กำแพงเพชร เมื่อสิ้นสุดรัชกาลที่ 5 ส่วนรายละเอียดได้เก็บไว้นำเสนอในคราวต่อไป

ใบบอกกำแพงเพชร ในสมัยรัชกาลที่ 5 มีจำนวนมากแต่จะนำเสนอในบางส่วนที่น่าสนใจ

เรื่องที่ 1 การเบิกเงินของหัวเมืองกำแพงเพชร เพื่อจ่ายค่าทำทางสายโทรเลข เมื่อวันพุธขึ้นหนึ่งค่ำ เดือนสิบ ปีระกา สปัตศก ศักราช 1247 ความโดยย่อกล่าวถึงสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ กรมหลวงภาณุพันธุ์วรเดช สำเร็จราชการกรมไปรษณีย์โทรเลข กราบทูลขอให้หม่อมเทวาทิราชนุกูลไปทำงานสายโทรเลข เบิกเงิน 1,400 บาทจากเมืองกำแพงเพชรเป็นเงินเดือน จำนวน 7 เดือน

เรื่องที่ 2 รายงานการสืบสวนจับกุมผู้ร้ายระหว่างเมืองกำแพงเพชรกับเมืองตาก เมื่อวันพุธขึ้นหนึ่งค่ำ เดือนสิบ ปีระกา สปัตศก ศักราช 1247 ความโดยย่อ กล่าวถึงระหว่างเมืองกำแพงเพชรกับเมืองตาก มีโจรผู้ร้าย ชุกชุมมาก ลูกค้าอังกฤษทำมาค้าขายเป็นที่ลำบากมาก ให้พระยารามข แดงตั้งพระมนตรีราชยกกระบัตร์ออกชำระจับตัวผู้ร้ายให้ได้ จับได้ไอ้เสือถิ่น ไอ้เสือแยม ปล้นเงินถุง และไอ้เฒ่าผู้ร้ายปล้นฆ่าที่เมืองตาก มาซ่อนตัวที่ลานดอกไม้ จับตัวได้และพิจารณาตัดสินความแล้ว

เรื่องที่ 3 การขอเปลี่ยนทนายความของพระยากำแพงเพชร จากจีนแดงเป็นหลวงเทพสุภา ณ วันศุกร์ แรมสองค่ำ เดือนสิบ ปีระกา สปัตศก 1247 ความโดยย่อกล่าวถึง นายกักฟองกล่าวโทษพระยากำแพง หลวงวัง หลวงพิไชยภักดี หลวงพรหม หลวงเทพอาญา นายขุนทอง นายผู้คุม โดยมีจีนแดงเป็นทนายความให้ พระยากำแพงกับพวก ต่อมาพระยากำแพงกับพวกขอเปลี่ยนทนายความจีนแดงเป็นหลวงเทพสุภาแห่ง

เรื่องที่ 4 รายงานการติดตามเก็บส่วยคงค้างเพื่อนำส่งเข้าพระคลังมหาสมบัติ วันพุธ ขึ้นสิบสามค่ำ เดือนสิบเอ็ด ปีระกา สปัตศก ศักราช 1247 ความโดยย่อกล่าวถึง ตามที่ให้เก็บส่วยส่งถึงพระคลังมหาสมบัติให้เต็มเม็ดเต็มหน่วยนั้น ได้พยายามเก็บส่วยอย่างละเอียดแล้ว รวมเงินหกชั่งสิบห้าตำลึง พร้อมบัญชีหางว่าให้ขุนรักษาพลคุมลงมาส่งกรุงเทพมหานคร (ส่วยในที่นี้คือเงินราชการเงินที่เรียกเก็บจากราษฎรชายที่มีได้รับราชการทหารเป็นรายบุคคล)

เรื่องที่ 5 รายงานการใช้จ่ายเงินหลวง ให้สำหรับซื้อข้าวจ่ายราชการ ณ วันศุกร์ ขึ้นสิบเอ็ดค่ำ เดือนยี่ ปีระกา สปัตศก ศักราช 1247 ความโดยย่อกล่าวถึง พระยารามได้แต่งขุนพิพิธสาส์ ว่าที่หลวงนาไปเบิกเงินพระราชทานหกชั่ง เพื่อจัดซื้อข้าวสารจ่ายข้าราชการ ข้าวเปลือกเกวียนละห้าตำลึง และจัดทำฎีกาเพื่อเบิกเงินหลวงอีกสิบชั่ง เพื่อจัดซื้อข้าวอีกสำหรับจ่ายราชการบ้านเมือง

เรื่องที่ 6 รายงานการตัดไม้จากกำแพงเพชร เพื่อนำไปใช้ในการทำพระเมรุงานพระราชทานเพลิงพระศพ กรมพระราชวังวรวรสถานมงคล ณ วันศุกร์ ขึ้นสิบเอ็ดค่ำ เดือนยี่ ปีระกา สปัตศก ศักราช 1247 ความโดยย่อกล่าวถึงพระยารามฯ ได้รับตราพระราชสีห์ โดยหลวงพิจารณาถือมาว่ากรม พระราชวังวรวรสถานมงคลทิวคงคต ให้หาไม้

ไปทำพระเมรุที่ท้องสนามหลวง จึงได้ให้พระสวัสดิภักดี คุมไพร่ออกตัดไม้ ได้ไม้รวมทั้งสิ้นหนึ่งร้อยหกสิบเจ็ดต้น แต่ปีนี้หน้าน้อยทำแพงมาส่งไม่น่าจะทันราชการ แต่ส่งไม้ไผ่สองพันลำ ไม้ใช้ร้อยหน้าสิบต้น ได้ผูกแพรบรทุก เครื่องพระเมรุมาแล้ว

เรื่องที่ 7 คดีหลวงบรรเทา ณ วันจันทร์ ขึ้นหกค่ำ ปีระกา สัปตศก ศักราช 1247 ความโดยย่อกล่าวถึง พระยารามฯ ได้ชำระคดีระหว่างขุนทรมาทิพย์ โจทย์หลวงบรรเทาจำเลยขัดข้องจึงส่งสำนวนใส่ชะลอมและให้หลวงพิชัยภักดี ผู้ช่วยนำหลักฐานและนำทั้งโจทย์และจำเลยมาส่งที่กรุงเทพฯ เพื่อให้ตัดสินความ

เรื่องที่ 8 ขุนบานบุรี ฟ้องนายศิษย์กับพวก คดีทำร้ายร่างกาย ณ วันจันทร์ ขึ้นหกค่ำ ปีระกา สัปตศก ศักราช 1247 ความโดยย่อว่า พระยารามบอกมาว่าขุนบานบุรีฟ้องนายศิษย์กับพวกทำร้ายร่างกายแต่คดีซับซ้อนมาก จึงมอบให้หลวงพิชัยภักดีนำเรื่องมาส่ง ณ กรุงเทพมหานคร

เรื่องที่ 9 เกณฑ์กองทัพกำแพงเพชร เพื่อไปทัพเมืองพิชัย ณ วันจันทร์ แรมสิบสามค่ำ ปีระกา สัปตศก 1247 ความโดยย่อว่า พระยารามฯ ว่าได้มีตราพระราชสีห์ให้เกณฑ์พระอินทรแสนแสง ปลัดหนึ่ง ขุนหมื่น ไพร่ร้อยหนึ่งข้างสิบข้าง เข้ากองทัพเจ้าหมื่นไวยวรรณาท พร้อมด้วยอาวุธไปคอยรับกองทัพที่เมืองพิชัย และให้เพิ่มอีกยี่สิบข้างรวมสามสิบข้าง แต่ในกำแพงเพชรมีข้างทั้งสิ้นยี่สิบสองข้าง พระอินทรแสนแสงได้ไปส่งให้พระยาสีสิงห์เทพ ณ เมืองพิชัยแล้ว

เรื่องที่ 10 หม่อมเทวาริราชทำสายโทรเลขเมืองกำแพงเพชร ณ วันจันทร์ เดือนเก้า ขึ้นสิบสามค่ำ ปีระกา สัปตศก 1247 ความโดยย่อว่า หม่อมเทวาริราช เจ้าพนักงานโทรเลข เบิกเงินเดือน 1,400 บาท พระยารามได้แจ้งให้ทราบและให้หลวงพิชัยภักดีนำฎีกามาถวายขอหักเงินค่าไม้เกณฑ์ตัด ประจำปีระกาเบญจศกต่อเจ้าพนักงานแล้ว

นอกจากเรื่องราวเหล่านี้แล้ว ยังมีเรื่องดังต่อไปนี้ คือ

- กงสุลอังกฤษแจ้งว่ากำแพงเพชรและตากมีโจรผู้ร้ายชุกชุม
- ให้หลวงชำนาญสัญญาสิงขรกับหมื่นแสงภุมรา เสียค่าตัดฟันไม้
- ตั้งหลวงพิชัยภักดีเป็นพระกำแหงสงครามพระพล
- การทำทะเบียนคนจีนในกำแพงเพชร
- มองม่อพม่าขอทำไม้ขอนสักที่คลองขลุง
- การจัดช่างไปเมืองพิชัย
- เรื่องฉลองพระบรมอัฐิรัชกาลที่ 4
- โจรผู้ร้ายชุกชุมที่ขานู
- กรมพระราชวังบวรสถานมงคลทิววงศต ใช้ชักลากไม้ทำพระเมรุ
- ให้ทำบัญชีวัดในกำแพงเพชร

- ผู้รัยลักม้าสีหมอกของหลวงประเวศ
- ค่าผูกปี ค่าแรงจีน
- เรียกตัวมองม่อไปกรมมหาดไทย
- จับโจรผู้รัยในแขวงเมืองกำแพงเพชร
- การลักช้างและพระรามยี่ดของกลาง
- การเกณฑ์ผู้คนดูแลเสาโทรเลขที่สร้างใหม่
- การผูกสิมาวัดบ้านลานดอกไม้
- การประเมินที่นาราชฎีกำแพงเพชร
- การติดตั้งสายโทรเลขประจำเมืองกำแพงเพชร
- หมิ่นศรีสมบัติคุมเงินไปส่ง
- คดีหลวงพิพิธกับจีนชื่อเทียน
- ผู้รัยแย่งชิงนายร้อยคาปาง
- อำแดงแจงภรรยาหลวงพิพิธเป็นชู้กับจีนหวด
- เตือนนายกองปลัดกองให้เอาเงินส่วยของส่วยมาส่ง
- หลวงยกกระบัตรบัวชุม กล่าวโทษพระยากำแพงกับพวก
- พระเจ้าน้องยาเธอกรมหมื่นพิชิตปรีชากร เสด็จล่ำปาง ลำพูน เชียงใหม่
- นายสงกล่าวโทษพระวรลักษณ์แลกรมการเมือง
- การก่อสร้างพัทธสีมาที่วัดทุ่งสวน
- ให้ส่งตัวนายสงมายังเมืองขานนบุรี
- นายฉ่ำกล่าวโทษนายยัง กำนันบ้านบ่อถ้ำ แขวงเมืองขานน
- จีนชิงหิน ไม้ขอนหายที่ลานดอกไม้
- คดีกระบือนายฉ่ำกับพวกหาย
- การเก็บเงินค่านาในแขวงเมืองกำแพงเพชร
- มิสเตอร์ยอดคูบองชาวอเมริกันทำไม้ขอนสักที่วังเจ้า
- ขอเบิกจ่ายค่าเซอร์เวย์ทางจากเมืองกำแพงเพชร
- อำแดงนวลกล่าวโทษนายฉาย
- เอาตัวไอ้แย้มมอบให้หลวงนามาส่งยังกรุงเทพ
- หลวงเทพนรินทร์ซื้อไม้ขอนสักจากกำแพงเพชรมาซ่อมวิหารพระนอนจักรศรี
- ผู้รัยลักทรัพย์ถูกขุนตระเวน

- ผู้รัยลักกระปือหลวงรามราชปลัดอำแดงกลีบตักยางพระจัตตุรงค์
- ขุนพินิจสุรการกล่าวโทษพระยาราม
- ให้ส่งพระยากำแพงกับพวกเข้ากรุงเทพ
- หลวงอินเกสรขอทำไม้ขอนสัก
- พระยากำแพงแต่งหลวงเมืองเป็นทนาย
- พระยารามรณรงค์ยื่นทัณฑ์บนรับผิดชอบของกลับรับราชการตามเดิม
- มองแดงเผในบังคับอังกฤษขอเข้าไม้ตำบลดคลองขลุง แขวงเมืองกำแพงเพชร

รายละเอียดของใบบอกต่าง ๆ นั้นล้วนเป็นเรื่องที่ฉายภาพสังคม การเมืองและวัฒนธรรมในยุคสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวของเมืองกำแพงเพชรได้เด่นชัดมาก สมควรได้มีการศึกษา ค้นคว้า เพื่อจะได้เข้าใจในสังคมเมืองกำแพงเพชรมากขึ้น

ภาพที่ชัดที่สุด คือภาวะการฉ้อราษฎร์บังหลวงของพระยากำแพงเพชร (หรุ่น) ในปี พ.ศ.2447 ก่อนที่พระพุทเจ้าหลวงส่งพระวิเชียรปราการ (ฉาย อัมพเสวต) นายอำเภอสรร์บุรี มาเป็นเจ้าเมืองกำแพงเพชรแทน และทำให้ตระกูลพระยากำแพงเพชร ตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรี คือ พ.ศ.2310 จนถึง 2447 เกือบหนึ่งร้อยสี่สิบปีที่ตระกูลพระยากำแพงมีอำนาจในกำแพงเพชรมีรายละเอียดจากใบบอกสามารถอ่านจากเอกสารอ่านเพิ่มเติมตอนท้าย....

คำสำคัญ : กำแพงเพชร, ใบบอก, ประวัติศาสตร์

ที่มา : กองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรมจังหวัดกำแพงเพชร. (2557). ประวัติศาสตร์เมืองกำแพงเพชร ยุคหิน-ปัจจุบัน (เรียบเรียงจากการสัมภาษณ์และทบทวน เมื่อวันที่ 27-28 กันยายน 2557). กำแพงเพชร: กองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรมจังหวัดกำแพงเพชร.

รวบรวมและจัดทำข้อมูล : กาญจนา จันทร์สิงห์

วันที่ : 2020-02-25

https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=1299&code_db=610001&code_type=01